

O teologiji i Crkvi

Walter Kasper, *Theologie und Kirche* II, M. Grünewald Verlag, Mainz 1999., 282 stranice

Je li potreban dijalog između teologije i Crkve? Kakav je odnos teologije spram njezina poslanja? Odgovori na ta pitanja upućuju na različita ekleziološka motrišta kao i na crkvenost same teologije.

Često se može susresti mišljenje da teološki studij ne koristi napredovanju u vlastitom kršćanskom životu te da rasprave o pojedinim teološkim temama i pitanjima mogu i škoditi svećeniku u obavljanju njegove službe. Iza ovakva gledišta stoji shvaćanje koje promatra teologiju kao sakupljeno nocionalno znanje, bez povezanosti s duhovnim iskustvom. Takva teologija stvara privid da poznaje misterije, ali ne postiže svoju svrhu, tj. ne vodi u dodir sa stvarnošću misterija.

Jedno drugačije poimanje teologije ukazuje, međutim, na potrebu dijaloga između teologije i Crkve, bez kojeg će trpjeti samo ostvarenje poslanja Crkve. U svojim teološkim promišljanjima, sabranim u ovoj knjizi, W. Kasper pokazuje kako taj dijalog može biti plodonosan za život i poslanje Crkve. U vremenu u kojem su nastajali ovi tekstovi, vodila ga je snažna želja vidjeti teologiju i Crkvu u njihovoj nutarnjoj uzajamnoj pripadnosti i uzajamnoj upućenosti jedne na drugu (str. 7).

Ovaj drugi svezak izabranih članaka "Teologija i Crkva II" dolazi u ruke čitateljima, kako je to istaknuto u predgovoru, 12 godina nakon pojavljivanja knjige istog naslova. Dok u prvom svesku autor raspravlja više o suvremenoj situaciji i sadašnjim zadaćama sustavne teologije, u ovoj knjizi susreću se tri kruga tema, koje, u 13 radova, govore o teologiji danas, o Crkvi danas i njezinu mjestu i ulozi u

današnjem svijetu. Na kraju knjige donesena je bibliografija radova W. Kaspera od 1992. do 1998. godine (br. 479-624), koju su priredili J. Drumm i Chr. Hermes, kao nastavak popisa radova (1960.-1992.), objavljen u spomen-spisu prigodom autorove 60. godine života (E. Schockenhoff - P. Walter (izd.), *Dogma und Glaube. Bausteine für eine theologische Erkenntnislehre*, Mainz, 1993., str. 294-333). Ovih 13 radova na neki način obilježavaju jedno razdoblje u Kasperovu djelovanju, obuhvaćaju vrijeme njegove biskupske službe u biskupiji Rottenburg-Stuttgart. Prvi prilog je njegovo oproštajno predavanje u Tübingenu, nakon gotovo 25-godišnjeg profesorskog djelovanja. Knjiga se pak pojavljuje u vrijeme njegova odlaska iz biskupije Rottenburg-Stuttgart na odgovornu službu u Vatikanu. Odatle i relevantnost pastoralnih naglasaka, koje je Kasper postavio u svojoj biskupskoj službi.

Prvi krug tema obuhvaćen je naslovom *Teologija danas*. Na početku je autorovo spomenuto oproštajno predavanje na sveučilištu u Tübingenu, u kojem argumentira neophodnost metafizike za teologiju. Pokazujući da su teologija i metafizika u uzajamnom odnosu, Kasper podvlači da sadašnja situacija ne znači samo raskid, nego da ima i svoju šansu. Drugi prilog raspravlja o teološkom shvaćanju istine, pitanju o kojem se dosad nije govorilo u teologiji. Kriza pojma istine i shvaćanja istine je, prema autoru, temeljna kriza današnje teologije. Kako je današnja teologija moguća samo u dijalogu s novovjekom misli, tako i obnova shvaćanja istine pretpostavlja novi razgovor i intenzivan zajednički rad između filozofije i teologije. U trećem članku autor govori o odnosu Pisma i tradicije u pneumatološkoj perspektivi, što za teologiju predstavlja ekumensku zadaću u budućnosti. Četvrti prilog je Prolegomena za obnovu duhovnog tumačenja Pisma, u kojem se autor zalaže za duhovno tumačenje, koje je, teološki, u prvom redu kristološko tumačenje Pisma, polazeći od činjenice da odnos egzegeze i dogmatike nije još razjašnjen niti dovršen u smislu uzajamne suradnje unutar znanstvenih istraživačko-spoznajnih procesa i ukazujući na hermeneutičke temelje teološkog tumačenja Pisma.

Drugi dio, naslovljen *Crkva danas* sadrži pet radova. U prva tri priloga autor razvija teologiju službe u Crkvi. Kad govori o biskupskoj službi, slijedi nauku prema Tomi Akvinskom, koji ovu službu promatra u okviru jedne duhovne i istodobno posve sakramentalno-euharistijske vizije Crkve. Teologiju svećeničke službe razvija u svjetlu ideje iz PO 6 kao predstavljanje Krista Glave Crkve. O službi đakona govori pod ekleziološkim vidom, uzimajući u obzir sadašnje izazove u Crkvi i društvu, te iznosi saborsku nauku o đakonatu, prema kojoj đakon na poseban način predstavlja Isusa

Krista koji je došao služiti (Mk 10,45) i koji je sam sebe prinio i učinio robom (Fil 2,7s). U četvrtom prilogu raspravlja o apostolskoj sukcesiji kao ekumenskom problemu. U zanimljivu prilogu *Pravednost i milosrđe. Razmišljanja o jednoj teoriji primjene crkvenopravnih normi* Kasper ukazuje na važno polazište za praksu Crkve da, prema Pismu i novijim dokumentima učiteljstva, pravo i milosrđe idu zajedno, odnosno označavaju put prema ostvarenju čovjekova spasa, koji daje smisao crkvenom pravu.

U trećem dijelu, koji govori o *Crkvi u današnjem svijetu*, nalaze se veoma zanimljivi radovi za promišljanje odnosa Crkve prema suvremenom društvu. U prvom prilogu pod naslovom *Narav - milost - kultura* autor govori o značenju suvremene sekularizacije i aktualnosti odnosa vjere prema profanoj kulturi. Kako je poruka o milosti u središtu kršćanske vjere, pitanje odnosa naravi i milosti pitanje je kršćanskog identiteta. Iz određenja odnosa naravi i milosti proizlazi slika obnovljene kršćanske kulture, tj. civilizacije ljubavi. U drugom prilogu autor raspravlja o Crkvi i novovjekim procesima slobode, polazeći od saborske Deklaracije o vjerskoj slobodi, u kojoj je Crkva prihvatila mnoge prigovore prosvjetiteljstva. Kasper obrađuje ovu temu iz perspektive i metodom sustavne, dogmatske teologije, ističući da je ovo pitanje od sudbonosnog značenja za budućnost kršćanstva u suvremenom društvu. U trećem prilogu Kasper govori o teološkom utemeljenju ljudskih prava kao jednome od suvremenih izazova za Crkvu i teologiju. Crkva temelji ljudska prava na Božjoj istini, koja je Krist, i daje im specifično kršćansko tumačenje. Posebno zanimanje privlači autorov rad pod naslovom *Crkva pred izazovima postmoderne*. Postmoderna zastupa pluralnost (istine, čovječnosti, pravednosti ima samo u pluralu, str. 253), odbija postulat za jedinstvom, ističe estetiziranje misli protiv zahtjeva za apsolutnošću znanstvenog razuma, kritizira utopije kao i vjeru moderne u napredak, odbacuje dovršenje povijesti, pokazuje jednu nihilističku crtu. Crkva je pred zadaćom, učiniti shvatljivom povijest kao mjesto povijesti spasenja, ponovno istaknuti shvaćanje povijesti i vremena. Postavke postmoderne predstavljaju velik izazov za teologiju i Crkvu. U njima se ponovno susreću s pitanjima koja nisu riješena u prošlosti. Tako je npr. postmodernistička teza o pluralizmu ponovno zaoštavanje neriješenog problema filozofsko teološkog određenja odnosa vjere i stvarnosti.

Kao što je danas teologija moguća samo u dijalogu s novovjekom misli, tako i Crkva može izvršiti svoje poslanje ako se sučeli s problemima suvremenog svijeta. Pravi izazov za Crkvu i teologiju danas je, podvlači Kasper, naći pravi put pred opasnošću fundamentalizma i relativizma, rigorizma i rasprodaje vlastitih vrijednosti

te posredovati između identiteta i dijaloške otvorenosti. Dijalog i navještaj trebaju postati konkretno iskusivi kao dvije strane poslanja.

Iz tih promišljanja vidljivo je da su Crkva i teologija usmjerene jedna na drugu. Obradba temeljnih teoloških tema pokazuje stanovitu pastoralnu relevantnost. Ako nauka Crkve ne nalazi odjeka u životnoj praksi kršćana, ne može se reći da je postigla svoju svrhu. S druge strane, kršćanska praksa zahtijeva svoje utemeljenje u istini, da bi postala prepoznatljiva. Teologija i Crkva trebaju dijalog među sobom da bi se ostvario i dijalog sa svijetom. Ova Kasperova vizija ukazuje na aktualnost i relevantnost njegove teologije, o čemu svjedoči i ova njegova knjiga.

Anto Šarić